

66

227-5 dub

1-66

66:

~~přísně tajné~~

výtisk č.: 37

počet listů: 18

archiv bezpečnost složek

8

II. správa MV - analytický odbor

ZPRÁVY

informační

I N F O R M A Č N Í   Z P R A V O D A J   č . 8

O B S A H

.. Informace o operativní situaci za říjen 1968

Vydal: Analyt. odbor HS-StB   Dne 21.11.1968

V tomto čísle ZPRAVODAJE je zpracována souhrnná analýza operativní situace za měsíc říjen 1968. Doporučujeme využít tohoto rozboru v řídicí i operativní činnosti.

Předpokládáme, že bude možné v příští době uvádět k těmto rozborům více závěrů, metodických doporučení, zobecnění i alternativních návrhů, aby při praktické aplikaci co nejvíce usnadnily řešení všech podobných otázek.

STÁTUBEZPEČNOSTNÍ SITUACE ZA MĚSÍC ŘÍJEN 1968

Rozbor státobezpečnostní situace za měsíc říjen je zpracován z podkladů S-StB a operativních odborů centrály. Přesto, že období jednoho měsíce neumožňuje odhalit obecné tendence, poskytuje rozbor přehled o dílčích směrech působení rozvědek a o jejich snáhách v pronikání do ČSSR a narušení jeho bezpečnostního systému.

Analýza státobezpečnostní situace byla provedena z těchto hledisek:

1. Aktivita nepřátelských rozvědek.
2. Činnost západních diplomatů a vízových cizinců.
3. Poznatky o emigraci čs. občanů.
4. Vývoj činnosti nepovolených organizací.
5. Výslednost agenturně operativní práce.
6. Závěry.

1. Aktivita nepřátelských rozvědek

a/ Cíle a strategie nepřátelských rozvědek

Strategickými cíli nepřátelských rozvědek, které se specifikují zhruba od roku 1964 a o kterých jsme podle získaných poznatků průběžně informovali, jsou především oslabování souručenství socialistických států, rozbití jednoty komunistického hnutí a vnitřní rozkládání jednotlivých socialistických zemí. Taktika nepřátelských rozvědek při plnění těchto cílů vůči Československu se samozřejmě přizpůsobovala

vnitřním podmínkám a politické situaci v ČSSR. To konec konců potvrzují formy a metody práce rozvědek proti ČSSR před lednem 1968, po lednu a po 21. srpnu 1968. Rozvědky využívaly před lednem 1968 řady negativních jevů v naší společnosti, které pramenily z byrokraticko-dogmatického řízení státu. Po lednu 1968 se pak orientovaly na podporu extrémních sil v obrodném procesu, které svojí činností oslabovaly principy internacionalismu, popíraly existenci mezinárodního třídního boje dvou společensko-ekonomických formací a oživovaly opoziční síly proti vedoucí úloze strany. Výsledkem této činnosti byly škodlivé tendence živelnosti, vytváření různých nátlakových situací a v některých případech dezorientace veřejného mínění. Je bez pochyb, že strategické cíle a jednotlivé dílčí taktické plány nepřátelských rozvědek pokračují i po srpnu 1968, kdy do popředí vystupuje podpora určitých protisovětských tendencí, uvolňování průchodu emocí, hysterii a škodlivým náladám. Je jisté, že protivník se nebude v těchto případech vyhýbat žádným pomluvám, polopravdám, dezinformacím a jiným součástem vedení psychologické války.

b/ Zájmy nepřátelských rozvědek

Zpravodajské služby Západu soustřeďují svou pozornost na sledování hlavních aspektů vnitropolitické situace v ČSSR a snaží se ovlivňovat naši současnost i další vývoj.

Zájem o naše vnitropolitické poměry projevují nejen rozvědky USA, V. Británie a Francie, ale i zpravodajské služby dalších kapitalistických států a v poslední době také BND, která se dříve téměř výlučně zajímala o vojenskou problematiku. Typické

pro ně je, že v cizině, nejvíce v Rakousku a NSR, maximálně vytěžují k situaci v ČSSR ty čs. občany, kteří z jakýchkoliv důvodů dlí mimo vlast; v tomto vytěžování spoléhaly rozvědky již méně na agenturu, kterou jsme jim v minulosti podstavili.

Většina evropských rozvědek v současné době se aktivně podílí na podpoře nejnovější čs. emigrace, a to ve vlastních zemích i na území cizích států. Také izraelská zpravodajská služba se angažuje v institucích, které organizují emigraci vysoce kvalifikovaných kádrů z ČSSR.

Vzestup zájmu rozvědek o vnitropolitický vývoj v ČSSR nijak neoslabil jejich pozornost o vojenskou stránku situace vzniklé po 21. srpnu. Evidentní je to v činnosti rozvědek USA, NSR a Rakouska. Detailně sledují jakoukoliv informaci o sovětských vojenských jednotkách umístěných v ČSSR /jejich rozmístění, sílu, bojovou techniku atd./ a současně se zajímají, jak na jejich přítomnost reaguje čs. obyvatelstvo. Kromě běžných údajů, které v tomto směru registruje BND do nejmenších podrobností, projevuje nyní zájem i o krycí adresy útvarů sovětských vojsk dlících v ČSSR; úkoluje také svou agenturu, aby v ČSSR prohledávala opuštěné vojenské prostory a tam se snažila získat třeba i zbytky jakéhokoliv listinného materiálu /spisů, dopisů, formulářů/, které používá Sovětská armáda. Také osoba, vystupující ve Vídni jako izraelský vojenský novinář, požádala spolupracovníka o informace k sovětským ozbrojeným silám a také o dodávkách čs. zbraní do SAR.

Pokud jde o zájmy rozvědek o ČSLA, pak z hlediska vojenskostrategických koncepcí se na jejich globálním zaměření v podstatě nic nezměnilo. Pouze těžiště zájmu rozvědných center se přeneslo na zjišťování změn

v dislokaci a vojenské činnosti ČSLA vyvolaných přítomností vojsk států Varšavské smlouvy v ČSSR. Americká rozvědky zaměřuje svou agenturu na získávání - kromě informací o technice pozemních, leteckých a raketových jednotek spojeneckých armád - také na vystupování, jména a charakteristiku vyšších důstojníků těchto vojsk. V druhé polovině října se rozvědky snažily zjišťovat poznatky o průběhu odsunu vojsk podle uzavřené smlouvy o dočasném pobytu části sovětských vojsk a to, zda hraniční přechody budou obsazeny sovětskými vojáky.

Některé poznatky nasvědčují, že dochází k velké snaze nepřátelských rozvědek o přímé agenturní proniknutí do ČSLA. Vedle úkolů, které rozvědky USA a NSR ukládají své agentuře k zjišťování údajů napomáhajících typování příslušníků ČSLA, případně civilních osob se vztahem do ČSLA, má VKR i poznatky o obnovené aktivitě kádrových rozvědků a některých VC, kteří jsou podezřelí ze spolupráce s rozvědkami při nasazování kontaktů s příslušníky ČSLA.

Ve srovnání s minulostí lze pozorovat zájmy rozvědného charakteru i na úseku čs. ekonomiky a RVHP; v této oblasti se angažují zejména zástupci kapitalistických firem, kteří nesondují jen trend a perspektivy našeho zahraničního obchodu, ale zjišťují též, zda u nás působí sovětští hospodářští poradci; četné podniky z NSR a Rakouska projevují ochotu udržet styky s našimi podniky a "pomáhat" jim. Francouzská rozvědky projevuje již delší dobu zájem o naše odborníky, pracující v jaderné fyzice.

Srpnové události značně zvýšily též zájmy rozvědek o čs. ministerstvo vnitra a zvláště o StB. Pracovník nezjištěné zpravodajské služby vytěžoval spolupracovníka k příslušníkům MV a žádal ho, aby jim

hlásil případný kontakt s čs. nebo sovětskou zpravodajskou službou.

c/ Některé formy práce nepřátelských rozvědek

Americká rozvědka

Podle poznatků získaných při rozpracovávání případů v několika českých krajích, přistupuje rozvědka urychleně k typování, výběru a přípravě agentury z řad vědeckotechnických kádrů, majících možnosti cestovat do kapitalistických států a také z těch osob, které žijí v západním Berlíně a dosud se definitivně nerozhodly pro emigraci.

Mezi Mnichovem a Vídní se zvýšil pohyb agentů USA, kteří kontaktují VC, jedoucí k nám nebo vracející se z ČSSR.

V Norimberku, ve vile americké zpravodajské služby, vytěžovali čs. občany k detailnímu rozmístění sovětských vojsk, zvláště u čs. západních hranic, podle speciální mapy 2 američtí rozvědčíci, z nichž jeden mluvil plyně česky.

Podle několika poznatků provádí americká rezidence ve Vídni spolu se zvláštními komisemi ve washingtonské centrále přehodnocení své agentury a v aktivní činnosti ponechává pouze ty spolupracovníky, kteří mají možnost plnit náročné úkoly. Ostatní agentuře však ponechává spojení pro případ, kdyby sama chtěla předat rozvědce důležitý poznatek. V současném období dochází ve Vídni také k výměně orgánů rozvědky USA.

Zjišťujeme, že orgány americké rozvědky obnovují styk se svými bývalými agenty, kteří byli u nás odsou-

zeni za špionáž ve prospěch USA rozvědky; vytváří pro ně podmínky k výjezdu do Rakouska, kde je kontaktuje. Pokud se orgánům rozvědky nepodaří navázat s nimi přímý kontakt, úkolují svou agenturu, aby zjistila, kde se nyní tyto osoby nacházejí, jaké je jejich současné smýšlení a zda jsou reálné předpoklady pro styk s nimi.

Rozvědky V. Británie a Francie

Obdobně jako u americké rozvědky, máme poznatky, že také britská rozvědka si v ČSSR prostřednictvím vysílaných osob prověřuje nynější pozice svých bývalých spolupracovníků.

Bezpečně je zjištěno, že v cizině se aktivizují někteří britští a francouzští agenti, rekrutují se z řad čs. poúnorové emigrace; lze očekávat, že budou využiti k práci mezi nejnovější čs. emigrací. V zahraničí se také opět začínají ve větší míře exponovat představitelé býv. soc. dem. strany, zejména kruhy kolem VILÍMA.

Rozvědka NSR

Západoněmecká rozvědka získává poznatky o ČSSR nejrůznějšími prostředky: úkolováním vlastní agenturní sítě, jezdící do Československa, vytěžováním čs. občanů, vyjíždějících do NSR a Rakouska a vytěžováním vystěhovalců. V činnosti mezi novodobou čs. emigrací pomáhají západoněmecké rozvědky také některé kulturní a církevní instituce /péče o uprchlíky, vydávání knih čs. občanů apod./.

Do vytěžování čs. občanů, dlících nebo vyjíždějících do NSR, včetně řidičů čs. kamionové dopravy, je zapojena též pohraniční policie NSR. Zpravodajští

orgánové, tam působící, si na mapě upřesňují poznatky o dislokaci sovětských jednotek v ČSSR. Podle poznatků ze Západoslovenského kraje typuje pohraniční policie v Bavorsku i mezi západními Němci, jezdícími častěji do ČSSR, osoby vhodné pro zpravodajskou práci.

Ostatní rozvědky

Rakouský Abwehr zintenzivňuje své styky se zájmovými osobami žijícími v Československu.

Na rakouských pohraničních přechodech je zjišťována přítomnost příslušníků rakouské armády, kteří k situaci v ČSSR a k přítomným sovětským vojskům podrobně vytěžují rakouské občany vracející se z návštěvy Československa.

Protisovětská emigrantská centrála NTS se sídlem ve Frankfurtu n. Moh. žádá agenturu o více informací z ČSSR a písemně potvrdila přijetí dvou zpráv.

Spojení

V říjnu bylo zachyceno jen několik poznatků o spojení nepřátelských rozvědek s agenturou v ČSSR. Protivník dává i nadále přednost osobním stykům s agenturou mimo území ČSSR. Z ostatních forem spojení kontrolujeme v několika případech tajnopisné dorozumívání a také spojení radiem a mikrotečkou.

U americké rozvědky byla zaznamenána zvýšená aktivita v jednostranném radiospojení od centrály k agentovi. Čs. radiokontrarozvědky zachytila, že počet skupin čísel, předávaných radiem jednotlivým agentům, stoupl po srpnu průměrně z 50 - 60 na 200 a usuzuje, že zprávy byly určeny 6 agentům, kteří s největší pravděpodobností žijí na území ČSSR.

2. Činnost západních diplomatů a vízových cizinců

Ambasády

Zatímco v září se ZÚ kapitalistických států zajímaly hlavně o vojenskou stránku nově vzniklé situace v ČSSR, v současné době převažují jejich zájmy o vnitropolitické a vnitrostranické poměry. Velkou pozornost věnují všem projevům našich vedoucích stranických a státních činitelů a také těm silám, které napadají současné vedení strany zleva.

Pokud jde o hodnocení mezinárodních aspektů, plynoucích z vojenského zásahu pěti států v ČSSR, shodují se západní diplomaté na tom, že jeho důsledkem je zastavení dezinformačního procesu v NATO, který po léta sovětská diplomacie podporovala. Vstup sovětských vojsk do ČSSR hodnotí kladně pouze tajemník alžírského ZÚ a rada francouzského ZÚ v Praze, který s povděkem kvitoval, že v důsledku srpnových událostí v ČSSR došlo k značnému oslabení pozic Francouzské komunistické strany.

Neztenčený zájem o vojenské objekty, vojenské prostory, bojovou techniku atd., jak sovětských vojsk, tak - byť v menší míře - také ČSLA, projevují pochopitelně nadále vojenští přidělenci západních ZÚ v Praze, ale i diplomaté neakreditovaní v ČSSR. Vyšší průjezd jejich diplomatických vozidel byl zaznamenán zejména v krajích České Budějovice, Plzeň a Ústí n. Labem - z toho poměrně časté jízdy podnikají malé ambasády; nepatrný nebo žádný pohyb diplomatických vozů hlásí slovenské kraje.

Je zaznamenán také zvýšený počet tranzitních cest do Polska vojenských přidělců neakreditovaných v ČSSR.

Ve většině případů však neprojíždějí přes OPK Těšín a Mikulov, jak uvádějí, ale zdržují se neúměrně dlouho na našem území.

Činnost a zájmy některých ambasad v Praze

Velvyslanectví USA v Praze jako celek navenek dodržuje striktní příkaz své vlády, zakazující jakékoliv vměšování AVV do vnitřních záležitostí ČSSR. Proto se také distancuje od akcí čs. obyvatelstva, odmítá ty občany, kteří mu sami nabízejí spolupráci, včetně těch, kteří v minulosti pracovali pro americkou zpravodajskou službu; tyto osoby však odkazují na styk s AVV ve Vídni.

V rozporu s tímto oficiálním kurzem však zjišťujeme, že jednotliví rozvědčící, legalizovaní ve funkcích diplomatů, si organizují konspirativní schůzky s čs. občany, přebírají od nich různé materiály a vybraným odborníkům napomáhají k emigraci na Západ. Tito rozvědčící - kromě vojenské oblasti - se živě zajímají zejména o jednání orgánů ÚV KSČ, o jakékoliv kádrové změny, o další vývoj ekonomické reformy, o právní záruky čs. občanů, o uskutečňování federalizace, o to, jak pokračuje rehabilitace a mimořádně je zajímaví zprávy o výměně názorů mezi KSČ a KSSS. Někteří čelní američtí diplomaté sledují, jaká je situace mezi čs. intelektuály, zda nepropadají panice a strachu a projevují snahy o navázání styků s dalšími čs. vědeckými a kulturními pracovníky.

Legalizovaní rozvědčící na britském velvyslanectví sledují rovněž pečlivě vnitropolitické otázky a v rámci svých osobních styků provádějí vlivovou politiku. Předpovídají "totální sovětizaci" našeho veřejného a politického života, Britský ZÚ současně nadále projevuje zájem o ekonomické otázky /platební bilance, obchodní spojení, kooperace.../ a v poslední době se zajímá o situaci uvnitř KSČ.

Obdobně jako u amerického, tak i u BVV a kanadského ZÚ existují poznatky, že se podílejí na emigraci četných čs. odborníků. Pracovník kanadské ambasády v Praze dává čs. občanům konkrétní instrukce o možnostech odchodu a existenčním zajištění v Kanadě.

Hlavním zdrojem francouzského velvyslanectví o vnitropolitickém životě ČSSR byly oficiální materiály a teprve na druhém místě osobní styky. Jde převážně o jednotlivá setkání mimo ambasádu i mimo byty diplomatů.

Činnost obchodního zastoupení NSR v Praze, kde působí osoby zpravodajsky činné, spočívá jak ve vytěžování čs. tisku /čs. občané pro ně za úhradu provádějí z tisku různé rozbory z politického, hospodářského a vojenského úseku/, tak v živém styku s těmi čs. občany, u nichž lze očekávat věrohodné informace. Zástupce šéfa obchodní mise tvrdí, že Sovětský svaz zvolil vůči ČSSR taktiku sledující "erozi" ÚV KSČ.

Mezi diplomaty velkých a malých ambasád v Praze se zvyšuje intenzita styků. Nejúžeji spolupracují diplomaté zemí NATO. Ze zachycených zájmů malých ambasád lze vyvodit tyto závěry:

1. V poslední době se zajímají více o politické a vojenské otázky, do pozadí ustoupily ekonomické zájmy. Například i japonský ZÚ se v poslední době specializuje převážně na zjišťování otázek, týkajících se vnitřních problémů ČSSR a vztahů k Sovětskému svazu.
2. Na rozdíl od minulosti je zjevná úzká spjatost ZÚ s činností novinářů z jejich zemí, pro něž se ambasády nyní doslova stávají základnami, které zaměřují žurnalisty na konkrétní otázky nebo čs. osoby. Děje se tak nejen u zemí NATO, ale i u švýcarských a švédských novinářů.

3. Diplomaté malých ambasád se orientují na tyto vrstvy obyvatelstva:

- a/ na pracovníky z oblasti kultury a sdělovacích prostředků,
- b/ na pracovníky MZV, MZO, ÚMPE, SOF a min. školství,
- c/ v menší míře nyní na vysokoškolské studenty.

Vízoví cizinci

Turistický ruch, který po 21. srpnu zaznamenal prudký pokles, se zvyšuje jen pozvolna a zdaleka nedosahuje rozsahu minulých let. Pro srovnání uvádíme příjezd VC z kapitalistických států:

	1967	1968
v září	85 893	22 624
v říjnu	66 604	34 014

V říjnu přijelo do Československa mj. 102 neakreditovaných diplomatů, 49 novinářů a televizních pracovníků, 24 církevních osob, 32 vojáků a 7 policistů.

Pozoruhodné je, že mezi příjíždějícími VC je také značný počet osob, které jsou rozpracovávány v našich akcích nebo již dříve byly zájmem StB. Mnoho VC přijíždí do Československa na krátkou dobu, také jen na necelý den, s cílem setkat se na předem dohodnutých schůzkách s určitými čs. občany.

Z četných diskuzí s VC lze snadno vypožarovat, že jsou o situaci v ČSSR velmi podrobně informováni, umějí se rychle orientovat v polednovém vývoji, citlivě diferencují mezi vedoucími čs. činiteli atd., což svědčí o tom, že na Západě jsou - kromě senzací bulvárního typu - vcelku široce přístupné detailní a věrohodné informace o posledních událostech v ČSSR.

Někteří západní novináři přijíždějí do ČSSR dokonalé vysbrojení informacemi, zřejmě od "čerstvých" emigrantů. O kvalitách nově přijíždějících západních žurnalistů svědčí jejich profesionální zručnost, ale i rychle vybudované konexe, jež například umožnily popsat v článku průběh služby důstojníka z velitelství Pohraniční stráže, fotografovat v objektu GŠ ČSLA, filmovat na letišti sovětskou techniku apod. Dopisovatel listu NEW TIMES má k tomu účelu dobře vybudovanou síť informátorů i mimo Prahu, především v Ostravě a Bratislavě, kteří mu v průběhu oslav výročí 28. října pravidelně telefonovali různé zprávy, které objekt okamžitě zasílal svému vydavateli. Tento "novinář" se mimo jiné snaží prostřednictvím soukromých taxikářů kontaktovat řidiče ÚV KSČ.

Dopisovatel hessenského rozhlasu a televize natáčel ještě s 2 techniky studentské demonstrace v Praze 28. října 1968, byl zadržen, film a magnetofonová páska mu byla odebrána.

Vízoví cizinci zjišťují názory čs. obyvatelstva na přítomnost cizích vojsk v ČSSR, vyjadřují své sympatie k polednovému vývoji v Československu a v některých případech podněcují čs. občany k vyjádření nesouhlasu vůči příchodu spojeneckých vojsk. Některí VC - a to nejen novináři - navštěvují místa neklidu v srpnových dnech a fotografují poškozené budovy /Čs. rozhlasu, Národního musea aj./.

Vizuální pozorování VC, zejména pokud jde o rozmístění a techniku sovětských jednotek, trvá i nadále ve značném měřítku. V Západoslovenském kraji fotografoval tábor sovětských vojáků řeholník z NSR. V několika případech sovětské hlídky nebo příslušníci čs. Bezpečnosti odebrali VC film krátce poté, když vyfotografovali rozložení spojeneckých vojsk v terénu; stalo se to

například "turistovi" ze Švýcarska, NSR, Holandska a Japonska. Někteří VC se snaží navazovat rozhovory se sovětskými vojáky, zpravidla bez úspěchu.

Do Československa přijíždějí často /v r. 1968 zde již byli třicetkrát/ společně západoněmecký občan a bolivijský státní příslušník. Projevují zájem jak o rozmístění sovětských jednotek, tak o důstojníky ČSLA a Bezpečnosti, jejich charakteristiky a postoj k současné situaci. Za informace slibují odměny v západoněmeckých markách.

Celkově - na rozdíl od činnosti rozvědek a vojenských přidělců kapitalistických států - jsou VC v získávání údajů o ČSLA méně aktivní. V říjnu zjistily orgány VKR pouze ve 4 případech operativně zajímavý pohyb VC z NSR a Francie v blízkosti vojenských objektů ČSLA. Základní příčina tohoto faktu tkví v oslabení turistického ruchu.

Mnozí VC vychvalují péči o čs. uprchlíky na Západě, zkresleně líčí jejich pracovní možnosti atd. a v některých případech zprostředkovávají vzkazy jejich rodinám v ČSSR a naopak, přivážejí od nich dopisy a někdy jich používají jako doporučení při získávání informací od adresáta. Současně popisují, jak čs. posrpnová emigrace je za finanční odměnu ochotna vyzradit vše, co ví.

Někteří VC vyvážejí z Československa doklady uprchlým čs. občanům, kteří je v cizině potřebují k získání lepšího místa. O to se například pokusil též žurnalista britských FINANCIAL TIMES, - jemuž však byly převážené dokumenty na hranicích odebrány.

Jistý VC ze Spojených států, do února čs. státní příslušník, uskutečnil cestu do ČSSR z popudu emigrantských organizací v USA s cílem zjistit nynější podmínky při návštěvě naší země.

V několika případech došlo k vyhoštění těch VC, kteří se různým nedovoleným způsobem vměšovali do našich vnitropolitických záležitostí /měli na autě protistátní hesla apod./. Mezi nimi byl např. anglický státní příslušník ARMITAGE, který v Praze spolupůsobil v přípravě demonstrací mládeže 28. října. Jezdil ve svém autě s čs. vlajkou, rozdával doutníky a projevoval otevřeně sympatie s demonstranty.

Mezi VC jsou zjišťovány i zájmy o zpravodajskou práci. Jistý VC ze západního Německa, který jezdí často do ČSSR, se vyslovil, že mezi čs. emigranty z poslední doby jsou prý i osoby pracující pro čs. rozvědku. Z toho lze usuzovat, že západoněmecká kontrarozvědká s takovou eventualitou počítá. Stejně podezření vyslovila i spolupracovnice francouzské bezpečnosti.

Někteří VC se dopouštějí i nadále trestných činů pašováním zboží /jen v Jihomoravském kraji bylo za jediný měsíc zabaveno zboží v hodnotě 370 tisíc Kčs/ a také snahou o organizaci nebo napomáhání v nelegálním překročení čs. hranic /převoz občanů NDR v úkrytu auta/.

3. Poznatky o emigraci čs. občanů

Situace v nezákonném opouštění republiky čs. občanů zůstala i v uplynulém měsíci značně nepříznivá. S výjezdy do zahraničí trvaly i nadále tendence k emigracím. Jen z krátkodobých zájezdů, pořádaných převážně ČEDOKEM se nevrátilo 175 čs. občanů, kteří zůstali většinou v Rakousku. Počty občanů, kteří se nevrátili ze soukromých a služebních cest, nejsou doposud objektivně prověřeny.

Současný stav v opuštění republiky, podle dostupných ale neúplných pramenů, je takový, že od srpnových událostí do konce října se ze zahraničí nevrátilo kolem 27.000 občanů. Zůstali převážně v Rakousku, Švýcarsku, Německé spolkové republice, Francii a Velké Británii. O politický azyl, podle ne zcela prověřených poznatků, mělo v zahraničí požádat kolem 3.500 čs. občanů, z nichž někteří za pomoci různých náborových kanceláří odcestovali do Austrálie a Kanady. Občané, kteří doposud o poskytnutí azylu nežádali, se rozhodují, zda zůstanou ve státech, kde v současné době žijí, nebo zda se vystěhují do zámoří a nebo se vrátí zpět do ČSSR. V uplynulém měsíci se však do vlasti vrátilo pouze několik desítek občanů.

Emigrací našich občanů ztratila republika značné množství kvalifikovaných sil. Tak například od srpnových událostí stoupal počet emigrujících z resortu ministerstva těžkého průmyslu do konce října na 1.013 osob. Z toho je 56 vedoucích pracovníků, 63 vědeckých pracovníků, 391 technických kádrů, 161 administrativních pracovníků a 342 ostatních. Z odvětví geologie emigrovalo 42 pracovníků a z energetiky 126. Zde se rovněž jedná, kromě některých vedoucích pracovníků, v převážné většině o vědecké a technické kádry, z nichž mnozí jsou též nositelé státního, hospodářského nebo služebního tajemství.

Závažnou se jeví i situace v resortu ministerstva zdravotnictví, odkud se nevrátilo ze zahraničí kolem 700 osob, převážně z řad lékařů a zdravotnického personálu. Přitom jde většinou o lékařské odborníky s dlouholetou praxí.

Velmi nepříznivá situace se ukazuje také v čs. ozbrojených silách. Podle dosavadních poznatků využilo v době od 21. srpna do konce října přechodného pobytu v zahraničí, nebo ilegálně uprchlo, celkem 108 osob,

z toho 18 důstojníků, 6 praporčíků, 64 občanských zaměstnanců a 20 vojáků základní služby. Závažným problémem je, že mezi nimi je 12 nositelů státního tajemství.

Rozborem poznatků, týkajících se emigrantů, se ukázalo, že hlavním motivem emigrací je nesouhlas s dnešní politickou situací v zemi, nesouhlas s příchodem vojsk Varšavské smlouvy a obavy z pronásledování za činnost v polednovém období. U osob židovského původu pak dále trvaly obavy z antisemitismu. Dalším důvodem k emigracím, který se mnohdy prolíná s motivem předcházejícím, jsou domněnky lepšího uplatnění a existenčního zajištění v západních vyspělých kapitalistických státech.

Od občanů, kteří se v uplynulém měsíci vrátili zpět do vlasti a v zahraničí prošli sběrnými tábory pro uprchlíky, byly zpravodajským pohovorem zjištěny poznatky, jež prokazují nepřátelskou činnost cizích rozvědek proti ČSSR. Většina uprchlíků je ve sběrných táborech vyslýchána k údajům ze všech oblastí našeho života. Uprchlíci, kteří mají širší znalosti různých vojenských nebo vědeckých problematik a od nichž západní rozvědky očekávají zvláště cenné informace, jsou vytěžováni v různých konspiračních kancelářích a vilech, kterých používá zejména rozvědky USA na území NSR a Rakouska.

Rozvědky, které vytěžovaly naše občany, tak jako v minulém měsíci, se především zajímaly o otázky, týkající se obranyschopnosti našeho státu. Zájem byl především o raketové základny s udáním polohy a přístupových cest a se zakreslením do speciálních map, o radiolokační techniku, o vojenská i civilní letiště, o sklady pohonných hmot, o různé vojenské osoby, hlavně velitelského sboru. Kapitán Josef MOFÁVEK, zpravo-

dajský důstojník PS, který uprchl do NSR 22.8.1968 sdělil po svém návratu v říjnu 1968, že během pobytu v NSR byl zpravodajskými orgány NSR a USA podrobně vytěžován k problematice PS, zejména k výzbroji útvarů PS, k charakteristikám důstojníků plánské a chebské brigády apod. Bývalý velitel vrtulníkové letky, pplk. Vl. CHADALÍK, který 21.8.1968 uletěl do NSR vojenským vrtulníkem a nyní se vrátil, byl během pobytu v NSR vytěžován západoněmeckými zpravodajskými orgány k organizaci a spojovacímu systému v letectvu a k dalším otázkám, týkajícím se čs. vojenského letectva.

Značný zájem cizích rozvědek se soustředil také na oblast ekonomickou, na vedoucí osoby v úřadech a závodech a na organizace KSČ v těchto podnicích a v neposlední řadě na složku StB, charakteristiku příslušníků a kádrové obsazení.

Oproti emigracím, uskutečněným zneužitím cestovního povolení do zahraničí, se znatelně změnila situace v ilegálním opuštění republiky. V minulém měsíci se pokusilo o tento způsob útěku do kapitalistických států 100 čs. občanů. Proti předcházejícímu měsíci je to znatelný, téměř čtyřnásobný pokles.

Změna nastala i v motivaci ilegálních útěků. Jestliže po srpnových událostech hlavní motiv uváděný zadrženými pachateli vyplýval z obav před pronásledováním za činnost v polednovém období, v uplynulém měsíci se tento motiv vyskytl pouze v jednom případě. Rozbor motivů ukázal, že na 30 pachatelů se pokusilo opustit republiku v touze po poznání cizích zemí a z dobrodružství, 24 pachatelů z důvodů rodinných nesrovnalostí, v 18 případech byl pokus motivován domněnkou vyššího výdělku v zahraničí a v 16 případech pak nesouhlasem s příchodem vojsk Varšavské smlouvy. V 9 případech se pachatelé snažili vyhnout

odpovědnosti za spáchané tr. činy.

Většina pachatelů byla zadržena při překonávání překážek na čs. státní hranici. Ve 20 případech došlo k zadržení v různých úkrytech vlakových souprav jedoucích do Rakouska nebo NSR.

Opět se ukázalo, že ilegální cestu k opuštění republiky volí převážně mladiství ve věku 15 - 20 let, kterých bylo zadrženo 53. Z hlediska sociálního postavení převažují dělníci /52/, učni /14/, vojáci základní služby /7/, zaměstnanci obchodu a služeb /6/ atd.

K beztrestnému narušení státní hranice došlo v 6 případech, kdy se pachatelům podařilo překonat překážky na hranicích a projít do Rakouska nebo NSR.

Dále bylo na čs. hranici zadrženo 23 státních příslušníků NDR a 6 státních příslušníků PIR, kteří chtěli z našeho území přejít do některého z kapitalistických států.

Celková situace na úseku nezákonného opuštění republiky čs. občany je značně složitá. Do zahraničí odchází převážně kvalifikované síly, což oslabuje naše národní hospodářství a současně umožňuje únik státního, hospodářského a služebního tajemství. Zájem o cesty do zahraničí trvá. Získané poznatky nasvědčují, že řada občanů je rozhodnuta cestu do zahraničí zneužít k emigraci.

4. Vývoj činnosti nepovolených organizací

Od zákazu organizací K-231 a KAN a na Slovensku Společnosti pro lidská práva je stále sledována určitá aktivita některých funkcionářů a členů a v ojedinělých

případech i bývalých odboček a různých skupin. Intenzita a nebezpečnost jednání těchto jednotlivců a skupin, tak jak byly doposud charakterizovány, mají svoji platnost i v měsíci říjnu. Z dostupných pramenů potvrzovaných všemi kraji vyplývá, že činnost organizací K-231, KAN a některých přípravných výborů soc. dem. jsou stále otevřenými problémy, kterými se musí podstatně intenzivněji zabývat Státní bezpečnost. Jednotlivé signály potvrzují stále snahy vystupovat proti státu a porušovat tím naše zákony.

Vyskytuje se také mnoho signálů, které mají více charakter vnitřního politického zpravodajství a nezakládají skutkovou podstatu tr. činu a proto jim není z hlediska dokumentace věnována dostatečná pozornost.

Nově se objevily některé signály nasvědčující, že někteří býv. důstojníci západní armády, kteří se v minulosti projevovali protikomunisticky se navzájem organizují s cílem v případě potřeby vystoupit proti socialistickému zřízení.

Nově zjištěné signály po jednotlivých problémech, které jsou předmětem dalšího rozpracování a dokumentace

a/ Bývalý K-231

Bývalí členové K-231 se postupně dělí, když pomíjíme poctivé členy, kteří se nedostali do rozporu se zákonem, na dvě skupiny. Jedna, která v podstatě odsuzuje emigraci svých čelných funkcionářů a bojí se trestného postihu a druhá, která se nespokojuje s daným stavem a snaží se dál, podle možností, organizovat protizákonnou činnost. Tato druhá skupina počítá s podporou funkcionářů, kteří odešli do zahraničí. Mezi těmito členy K-231 je známo, že uprchlý tajemník Jaroslav

BRODSKÝ měl již v zahraničí za tímto účelem navázat řadu kontaktů. Dále, že při usměrňování a podpoře činnosti K-231 ze zahraničí, jako jedna z prvních, se začala angažovat pobočka SE ve Vídni.

Jednotliví členové K-231 organizují proto i nadále tajné schůzky, většinou v soukromých bytech. Svědčí o tom poznatky ze všech krajů. Jde o schůzky vždy několika aktivních jednotlivců /2 - 3 osoby/, kteří z titulu své funkce v K-231 mají za to, že je nutno pokračovat v další činnosti. Na schůzkách projednávají jednak další postup jak pracovat v "ilegalitě", ale také jak se navzájem dál podporovat. Velmi silně se v českých krajích i na Slovensku projevila v tomto měsíci pokračující snaha o vstupování do jiných legálních organizací zájmových nebo společenských, mezitím i do KSČ, ČSS a do strany lidové. V těchto organizacích a stranách chtějí hledat platformu a krytí pro další činnost proti státu, kterou již v K-231 provozovat nemohou. Bývalý tajemník Jana MASARYKA dr. Antonín SUM /býv. člen K-231/ prohlásil, že v dané situaci je to nejlepší cesta a doporučil, aby vstupovali do SPB. Tam mají zaujmout vyčkávací stanovisko do doby, než se vytvoří jiná příznivá organizace, pod jejíž hlavičkou by mohli pracovat.

V této souvislosti je možné uvést jeden typický signál. Dne 12.10.1968 se konala v Králově Poli - Jiho-moravský kraj, schůze SPB, které se zúčastnili i členové býv. K-231 ŠULC Eian, A. SLAVÍK. Průběh schůze ovlivnili natolik, že přítomní členové SPB odmítli při schvalování usnesení přijmout kladné stanovisko k moskevským dohodám a vstup spojeneckých vojsk označili jednoznačně za okupaci.

Celkově však tito protisocialističtí členové K-231 pracují většinou jako jednotlivé, nedobře organizované skupiny, skupinky a jednotlivci. Všichni doufají, že hlavní impuls k aktivní široké činnosti přijde ze zahraničí. Vychází to i z toho, že do zahraničí odejeli mimo BRODSKÉHO, RAMBOUSKA z Prahy, POULY z Čes. Budějovic, Mil. KOMÍNKU z Ostravy v tomto měsíci i další bývalí funkcionáři K-231 Zdeněk MRÁZ, Ladislav GRUBER, Lubor HAVEL a dr. Jan ŠMÍD. HAVEL a MRÁZ se po zákazu K-231 zúčastnili likvidace finančních i dalších prostředků klubu a tajné úschovy materiálů. Lubor HAVEL byl také jednou z osob, které organizovaly akce za zrušení LM a StB.

Na Slovensku se činnost K-231 v té organizační podobě jako v českých zemích, neprojevila. Tato činnost se soustředila pod Organizaci na ochranu lidských práv, která však byla taktéž k 1.10.1968 výnosem Slovenské národní rady zrušena. Jednotlivé signály svědčí o tom, že se napojují na býv. členy K-231 do českých krajů, hlavně do Prahy a radí se o společném postupu.

Ze všech krajů, českých i slovenských, jsou také získávány informace o dalších přípravách jednotlivých funkcionářů K-231 k odchodu do zahraničí. Jde hlavně o osoby s vyhraněným protikomunistickým postojem.

Celkový vývoj činnosti K-231 v tomto měsíci potvrzuje, že antikomunistické síly, které se tam nacházejí, představují stále nebezpečí, zvláště podaří-li se jim spojit se s uprchlými vedoucími funkcionáři. I nadále je proto nutné mít dokonalý, naprosto objektivní přehled o těch jednotlivcích a skupinách, jejichž činnost je v rozporu s platnými čs. zákony. Rýsují se již také možnosti tam, kde je to namístě, k provádění vhodných rozkladných opatření.

b/ KAN

O ilegální konspirativní a zejména protizákonné činnosti KAN nemají jednotlivé S-StB ani centrála hlubší ucelenější poznatky. Probíhá stále základní agenturní rozpracování. Důvodem je to, že v KAN se zpočátku neprojevíly tak konkrétní protistátní signály jako v K-231 a proto KAN nebyl v tak aktivním státo-bezpečnostním zájmu. Také svým složením a konkrétní oficiální činností nesignalizoval zpočátku takovou nutnost rozpracování. Ukázalo se však, že je neméně tak nebezpečný jako K-231 a posrpnový vývoj i zhodnocení za měsíc říjen to dále prokazuje.

Větší část odboček KAN nadále ničila a stále různě ukrývá svoje písemné materiály a také jako K-231 doporučila svým členům, aby vstupovali do ostatních složek Národní fronty /i do KSČ/. I tento měsíc potvrdil, že jednotlivé organizace a skupinky dále pokračovaly v rozšiřování protistátních letáků, zaměřených prvořadě proti spojeneckým vojskům a SSSR. Několik signálů ze Západočeského kraje bylo získáno o tom, že uvažují i o teroristické činnosti, proti funkcionářům a členům KSČ.

V činnosti KAN však nyní více převažuje vyčkávací stanovisko. Teprve podle vývoje situace je možné předpokládat změnu a reagenci. Jednotlivé schůzky členů KAN, které probíhaly tajně v soukromých bytech, ale i na některých pracovištích a byly kontrolovány, ukazují, že hlavní problém vidí v tom, na jaké platformě se zorganizovat. V žádném případě však neuvažují o umrtvení činnosti vůbec. Naopak v případě ostřejších opatření, zvláště ze sovětské strany, s čímž počítají téměř určitě, budou v rámci svých možností svoji činnost okamžitě aktivizovat.

V jejich čele, podle našeho hodnocení, nestojí však takové osoby, které by lehce a v krátké době mohly tuto organizaci mobilizovat a centrálně ilegálně řídit. Stále se potvrzuje, že jeden z jejich duchovních vůdců dr. Ivan SVITÁK jim chybí. K osobě Ivana SVITÁKA a jeho úloze při zakládání KAN byl získán další dokumentující signál z Olomouce. Dr. Ivan SVITÁK přednášel počátkem roku 1968 na filosofické fakultě Palackého university v Olomouci. Po těchto přednáškách došlo na této universitě k založení KAN, který zahájil aktivní činnost. Zůstal však v okrese jen jediný.

V uvedeném problému KAN zůstávají úkoly dokumentace signálů, zvláště těch, které se týkají příprav k teroru a celkově pak získat takový přehled, aby nedošlo k obnově činnosti na ilegální platformě a spojení se zahraničím.

K situaci mezi bývalými prav. soc. demokraty

Bývalí funkcionáři prav. soc. dem., kteří založili tzv. přípravný ústřední výbor soc. dem. a usilovali o obnovení soc. dem. jsou nyní v určité bezradné situaci. Hlavní ideolog dr. Pavel TOMEK odejel do Francie, předseda přípravného výboru v Praze Petr KLÁŠTERSKÝ se nachází v Rakousku, rovněž tak Přemysl JANÝR emigroval. O vystěhování usiluje i Zdeněk BECHYNĚ.

Podářilo se získat některé další doplňující informace o posledním zasedání, které přípravný výbor měl dne 30.8.1968. Na tomto zasedání a i po něm projevíli uvádění funkcionáři názor, že pokus o obnovení soc. dem., i když nebyl úspěšný, sehrál svůj pozitivní význam a je proto nutné, aby se i nadále soukromně stýkali.

Jsou stále přesvědčeni, že k obnově později dojde. Vytýkali BECHYNĚMU, JANÝROVI a MUNZAROVĚ, jako hlavním organizátorům, že svojí předčasnou činností přispěli k obsazení ČSSR. Domnívají se, že měli požadavek obnovy soc. dem. vznést až v době kolem XIV. sjezdu KSČ. Došli k názoru, že se nyní nedá mnoho dělat. Jediný JUDr. BOČEK, člen krajského přípravného výboru z Plzně zastával názor, aby sociální demokracie vystoupila veřejně, postavila se proti spojeneckým vojskům, proti vládě a KSČ. Jeho stanovisko nebylo ostatními funkcionáři soc. dem. akceptováno.

Josef MUNZAR a Rudolf NOHA, oba funkcionáři ústředního přípravného výboru se pokouší více samostatně přenést činnost soc. dem. na půdu Jack London Club, o jehož povolení činnosti oficiálně žádají. V klubu zamýšlejí sdružovat hlavně mladou generaci, ovlivňovat ji v jejich duchu a tak vychovat nové kádry.

Podle ojedinělého, zatím neproověřeného signálu zpravodajského charakteru o napojení na emigraci soc. dem. má existovat spojení na Blažeje VILÍMA, bývalého generálního tajemníka soc. dem. do Londýna, který podle mnoha jiných signálů pracuje již dlouhá léta pro anglickou rozvědku.

Bývalí soc. demokraté nemají v současné době jasno, jak dále postupovat. Hledání spojení do zahraničí bude pravděpodobně jejich prvořadým cílem. Mohou se vyskytnout jednotlivci, kteří i přes tuto nejasnost se pokusí o různé protizákonné akce.

Některé signály o činnosti býv. nár. soc., KDS a z náboženských kruhů

Uvedené problémy, kde je z minulosti známo, že se různě projevovaly protisovětské a protistátní tendence,

nejsou až doposud v náležitě pozornosti Státní bezpečnosti. Jen okrajově jsou získávány signály, které svědčí o určitém stupni narůstajícího nebezpečí, které je násobeno tím, že poznatky jsou zatím jen sporadické a vyhledávání a rozpracování stále probíhá jen náhodně.

Z dostupných poznatků získaných za měsíc říjen k bývalým nár. soc. je zjištěno, že do srpna t.r. se aktivizovali a zkoumali možnosti politického vystoupení. Po srpnových událostech tak jako ostatní podobné skupiny zaujali vyčkávací stanovisko. Zatím se stýkají na společenské bázi. Jednotlivě byla zjištěna určitá aktivní protisocialistická angažovanost. Ve Šmeralových závodech v Brně mají mít bývalí nár. soc. vyhotoveny seznamy členů KSC, kteří mají ve vhodné době fyzicky likvidovat. V Plzni provádí mezi sebou agitaci za vstup do obrozené strany socialistické, odkud by mohli vážněji zasáhnout do voleb. V Praze je zjištěno, že se někteří býv. nár. soc. soustřeďují pod příkrytím Klubu přátel divadla Semafor. Na těchto schůzkách se radí, jak se připravovat ke změně politických poměrů v ČSSR.

Ke KDS, zejména pak ke starým tendencím, je zjištěno, že hlavní organizátor ilegální KDS ing. Jaroslav CUHRA z Prahy, dále usiluje o sjednocení osob ideově mu blízkých. Rovněž tak pracuje v Jihočeském kraji J. SUP z Českých Budějovic, který by chtěl dosáhnout v činnosti takových výsledků, aby činnost KDS byla legalizována.

Po linii řím. kat. církve byly získány informace, že biskup TOMÁŠEK provádí kádrové změny na pražských vikariátech a obsazuje je sobě a Vatikánu naprosto oddanými knězi.

Do linie sekt je též zaznamenávána aktivita, zejména při získávání nových členů. Počet členů a jejich růst je podle vedení sekty uspokojivý. Za minulý rok až do poslední doby vzrostl počet o 11,3 %.

K mužským a ženským řádům bylo zjištěno, že tzv. Sekretariát řeholních společenství, který se vytvořil v dubnu t.r. silně aktivizuje a usměrňuje činnost jednotlivých řádů k získání legality. Sekretariát vystupuje jako representant všech řeholnic a řeholníků. Na základě aktivizace tohoto sekretariátu žádají např. kapucíni 10 řeholních far v Čechách a na Moravě a uvolnění části svého bývalého kláštera na Hradčanech.

Představení řádů jezuitů, saleziánů, redemptoristů, dominikánů prosazují nyní maximální požadavky na navrácení klášterních objektů a povolení řeholního dorostu. Tajně také již přistoupili k získávání kandidátů pro vstup do řádů. Počítají i s výchovou kádrů mimo naše území. Tyto řády jsou nejdodanějším jádrem Vatikánu. Jejich činnost vždy spočívala více na ideologickém působení na věřící. Představení těchto řeholí jsou si vědomi svého významu i podpory Vatikánu a vedou si nyní ve svých požadavcích velmi agresivně.

Určité klesající tendence v činnosti byly zaznamenány pouze v tzv. Dílu koncilové obnovy. Do srpna se ho snažili ovlivňovat lidé nepřátelsky zaměřeni proti socialistickému zřízení, jako dr. Jiří NĚMEC. Do té doby šlo více o politickou činnost než náboženskou. Jednou z jejich snah bylo získat pro Dílo koncilové obnovy určité pozice v Národní frontě. Tyto snahy nebyly uznány. Někteří z aktivních lidí, jako dr. NĚMEC, zůstali v zahraničí. Nyní je vyvíjena snaha, aby činnost Díla koncilové obnovy pokračovala v rámci diecézí a farností.

Snaha rozšiřovat náboženský život je zaznamenávána i v prostředí náboženských laiků. Někteří z nich se pokouší ovlivňovat současný politický vývoj v zemi. Například bývalý předseda katolické mládeže spolu s další osobou, která je v aktivním rozpracování, projednali v říjnu t.r. důvěrný materiál k práci mezi mládeží. Šlo v podstatě o názory na strategii a taktiku při uchopení moci ve státě. Oba jmenovaní se mimo jiné shodli na tom, že v první fázi, tj. v současné době, nelze proti socialismu a KSČ vystupovat veřejně, ale je nutno shromažďovat kompromitující materiál proti členům KSČ, prosazovat do řídicích článků až po okres antikomunisty, vytvářet předpoklady pro porážku KSČ ve volbách apod.

Uvedené plány nemají možnost zmíněné osoby realizovat. Jde však o obecné rysy záměrů, které se v podstatě shodují s hlavními cíly KDS, KAN, Ivana SVITÁKA a různých jiných protisocialisticky zaměřených osob.

Celkově ke všem těmto signálům, jejich rozpracování a dokumentaci je třeba říci, že zatím chybí hlubší rozbor na jednotlivých S-StB a stanovení přesného zaměření, které by sledovalo zejména ty jevy, které naznačují nebezpečné protistátní jednání.

Snahy o ozbrojené akce /shromažďování zbraní/

V srpnových dnech a v měsíci září se objevily dílčí signály o pokusech opatřování zbraní, výbušnin a o snahách zakládat skupiny s teroristickým zaměřením. Tyto signály byly okamžitě prověřovány a dokumentovány. V žádném případě prověření nepotvrdilo, že by se přípravy tak konkretizovaly, aby představovaly bezprostřední nebezpečí. V průběhu celého měsíce října se nové závažnější signály tohoto charakteru nevyskytly.

Výjimku tvoří zatím neprověřené prvotní signály k některým bývalým důstojníkům západní armády, kteří se v minulosti nepřátelsky projevovali. Bylo zjištěno několik signálů o pokusech vytvářet konspirativní skupiny, které usilují o získání zbraní, vysílacích stanic a dalších pomůcek pro aktivní vystoupení proti státu. V Plzni má existovat skupina z řad bývalých důstojníků s podobnými cíli. Také v Praze, Hradci Králové a Ostavě byly zachyceny takové signály. Všechny jsou ve stadiu prověřování.

Poznatky o rozšiřování závadových tiskovin

V měsíci říjnu byl ve srovnání s měsícem září zaznamenán částečný pokles nelegálních písemností všech druhů.

U letáků byl zjištěn výskyt: říjen - 52 druhů, 1.453 ks
září - 60 druhů, 1.819 ks

U anonymních a výhružných písemností: říjen - 55 ks
září - 95 ks

Výskyt letáků a písemností je zjišťován ve všech krajích, nejvíce však i nadále v krajích Středočeském, Jihomoravském, Severomoravském, Zápaďočeském a Jihočeském. Po obsahové stránce jsou tak jako v minulém měsíci charakterizovány krajními názory z levých i pravých pozic. Protisovětský tón převažuje.

Při nedovoleném rozšiřování tiskovin bylo v říjnu přistiženo 39 osob. Jde jednak o rozšiřovatele a o osoby, které řetězovitě prepisovaly dokumenty různě získané. Přími iniciátoři a tvůrci jednotlivých protistátních písemností však odhaleni nebyli.

Sociální struktura zjištěných rozšiřovatelů je různorodá. Převažují osoby z řad úředníků střední a nižší kategorie. Z počtu 39 bylo 24 mužů a 15 žen.

Pokud jde o způsob a techniku vyhotovení letáků, jsou používány cyklostyly, rotaprinty i tiskařské stroje a jiné dokonalé rozmnožovací stroje. Vyplývá z toho, že tiskoviny jsou tištěny v závodech, institucích a různých úřadech a také papír a prostředky s tím spojené, že patří těmto organizacím a institucím.

Způsob i intenzita rozšiřování protistátních tiskovin jsou takového charakteru, že represivní postih i když je zatím nedostatečný, bude i do budoucna obtížný. V Jihočeském kraji se osvědčilo uveřejnění článku v jihočeském vydání časopisu SVOBODA o tom, komu prospívají ilegální tiskoviny. Článek měl ve veřejnosti kladný ohlas a také závody a instituce zpřísnily režim manipulace s rozmnožovacími stroji. Obdobně ve spolupráci s rozhlasem a redakcí časopisu PRAVDA postupovali i na KS SNB Plzeň.

Intenzita, rozsah a nebezpečnost této nezákonné činnosti předpokládá maximálně soustředit síly na odhalení pisatelů nebo přímých organizátorů, aby mohla být včas prováděna opatření tr. postihem, zveřejněním apod.

5. Výslednost agenturně operativní práce

Naše poznatky o činnosti nepřítelů hovoří převážně o jeho zájmech, které mají dlouhodobý charakter a příliš se nemění. Stále však málo víme o konkrétních zpravodajských záměrech protivníka. Více znalostí získáváme ze styků a sledování diplomatů kapitalistic-

kých ZÚ než z aktivního rozpracovávání nepřátelských rozvědků a o činnosti rozvědných center pak víme minimum.

Z toho vyplývá závěr, že dlouhotrvající malá výslednost práce československé kontrarozvědky neodpovídá vzestupu činnosti protivníka. Příčiny jsou jak v nízké úrovni naší řídicí práce, tak v nedostatečné kvalitě a rozložení agenturní sítě; oba tyto faktory působí souběžně, jsou na sobě závislé. Na státobezpečnostní práci působí negativně i vnější vlivy, zejména okolnost, že dosud nebyly dány na zákonný podklad technické úkoly nezbytné pro zpravodajskou činnost. Vnitropolitická situace se odráží i v tom, že získávání nové agentury je značně obtížné.

Stav agentury

Ve srovnání s měsícem září nedošlo v agentuře k podstatným změnám. Převážná většina spolupracovníků plní uložené úkoly odpovědně, ale současně reaguje na vývoj vnitropolitické situace. Celkově převládá nájem o spolupráci proti rozvědkám a vizovým cizincům a zásadní nechuť k získávání poznatků o nezákonné činnosti čs. občanů. Mnozí TS upozorňují, že kdyby na základě jejich zpráv došlo k porušení čs. zákonů, tak s námi okamžitě přeručí spolupráci. U části agentury také trvají obavy, aby se jejich zprávy nedostaly do rukou sovětské bezpečnosti.

Jako nové rysy v agenturní síti lze pozorovat:

- část spolupracovníků zaujímá vyčkávací postoj,
- spolupracovníci se více než v minulosti zajímají o stanovisko ŘO k současným vnitropolitickým otázkám; některé zkušenosti nasvědčují, že postoj ŘO bude důležitým faktorem ve vývoji další spolupráce,

- značně stouply obavy z dekonspirace a požadavek na přísné utajení styků se Státní bezpečností.

Také postoj většiny spolupracovníků VKR ke spolupráci je kladný. Srpnové události však značně narušily plynulost práce s agenturou, což se odrazilo i v celkově nízké výslednosti a ve stagnaci hlavních rozpracovávaných případů a signálů. V současné době se práce s agenturou konsoliduje, až na některé výjimky je obnoven pravidelný styk a cílevědomější využívání agentury v souladu s operativní situací v ČSLA. Dřívější obavy některých spolupracovníků VKR, aby se jimi předávané poznatky nedostaly do rukou sovětských bezpečnostních orgánů, byly rozptýleny.

V důsledku srpnových událostí odmítlo v říjnu spolupráci 20 tajných spolupracovníků StB /z toho 1 centrály/ a 15 jich emigrovalo /z toho 1 centrály/. Obě čísla jsou mnohem menší než tomu bylo v září.

Od 21. srpna odmítlo spolupráci celkem 113 spolupracovníků StB a 20 spolupracovníků VKR, emigrovalo 49 spolupracovníků StB a 4 spolupracovníci VKR. /původně šest, ale dva důstojníci se vrátili/.

6. Z á v ě r y

a/ Složitý polednový vývoj ve straně a celé společnosti, který byl provázen i krajnostmi podceňujícími vliv třídního boje v mezinárodním měřítku, snahy imperialistických sil zneužít náporu chyb předlednového politického systému v ČSSR a možnosti k oživení protisocialistických sil v boji o moc ve státě, zanechal své stopy i v práci Státní bezpečnosti. Uplynulé dva měsíce

jsou výrazem úporné snahy vedení HS-StB a vedení MV o nápravu chyb polednového období a v získání přesnějšího obrazu státobezpečnostní situace v celé zemi.

Rozbor operativní situace v měsíci říjnu, zpracovaný z podkladů krajů a operativních odborů centrály ukazuje, že tato snaha nezůstává bez výsledků.

b/ I když bylo dosaženo některých dílčích výsledků v práci proti nepřátelským rozvědkám, přesto zůstává tento úsek jedním z nejslabších co do výslednosti. V zaměření a rozpracování jednotlivých případů je třeba věnovat zvýšenou pozornost získávání poznatků o cílech a záměrech nepřátelských rozvědek. V tomto směru bude nutné zintenzivnit práci na hlavních akcích, zejména ve směru pronikání do řídicích center rozvědek. To platí stejnou měrou o získávání poznatků ke spojení.

c/ V problematice vízových cizinců je nanejvýš potřebné zaměřit operativní činnost k dokumentaci trestné činnosti, věnovat maximální pozornost vizuální špionáži.

d/ Rozbor sice přináší určitý přehled o počtech a profesích osob, které po 21. srpnu nedovoleně opustili ČSSR, avšak bylo by žádoucí znát místa jejich koncentrace v zahraničí, jejich vztahy na starou emigraci a činnost rozvědek mezi nimi.

e/ V poznatecích o činnosti vnitřních nepřátel se stále projevuje vliv nekvalifikovaných zásahů do činnosti StB v polednovém období, kdy bylo přerušeno sledování a rozpracování, přerušeny kontakty a ve vědomí pracovníků vyvstaly obavy z eventuálního postihu za činnost na tomto úseku. Tato situace by měla být ře-

šena legalizací zaměření a vytvořením speciálního úseku vnitřního zpravodajství.

f/ Tendence morálně-politického stavu v StB nedoznala v měsíci říjnu závažnějších změn. Podle informací z jednotlivých krajů se však částečně zlepšují podmínky pro operativní práci a pomalu se také zvyšuje iniciativa a odpovědnost pracovníků. K určitému sjednocování názorů dochází při diskuzích o návrzích na Akčním programu čs. kontrarozvědky a to zejména o otázkách zaměření a výslednosti práce. Kladně je také přijímán fakt, že různé komise připravují zásadní dokumenty, jako zákon o Státní bezpečnosti, právní legalizaci forem a metod práce StB a v neposlední řadě návrh na zřízení Správy vnitřního zpravodajství, v němž příslušníci StB vidí příslib odstranění současné pracovní i existenční nejistoty.

Mezi příslušníky i nadále probíhá názorová diferenciace v hodnocení polednového vývoje, srpnových událostí a současné vnitropolitické situace. V některých aspektech se projevuje určitá bezradnost, řada otázek zůstává nezodpovězených a otevřených. Je však nutné konstatovat, že i přes tyto problémy morálně-politického stavu je aparát StB do značné míry akceschopný, což konečně potvrdil výsledek mimořádných opatření v souvislosti s oslavami 28. října 1968 a 51. výročí VŘSR.